

TRAITÉ DE SCIENCE ADMINISTRATIVE. *Ouvrage collectif avec une préface du doyen G. Vedel et un avertissement du Professeur J. Rivero. Paris et la Haye, Mouton et Cie, 1966, 901 p.*

Наука о управи била је до рата веома развијена у англосаксонској литератури посебно у Сједињеним Америчким Државама. После другог светског рата на континенту се развија Наука о управи и у земљама где раније готово и није постојала. То се посебно односи на Француску. Француска је земља у којој је у XVIII и XIX веку управа проучавана у целини, као што је то било и у Немачкој и Аустрији. Али, од како се у XIX веку појављује правна држава, Наука о управи у Француској је постепено и потпуно потиснута јер је развијено Управно право свестрано проучавало управу. Проучава се не само правна организација управе у виду дескрипције позитивног права, већ је на основу проучавања прописа о организацији и делатности управе и анализе управних аката, управне и управно-судске праксе као и упоредног права. Управно право Француске својим критичким синтезама достигло је највиши домет научне правне мисли у обради позитивног права. Међутим, после другог светског рата ситуација се постепено мења, тако да се упоредо са Управним правом развија и Наука о управи. Појављују се не само чланци већ и запажена дела најистакнутијих правника и политиколога који посвећују пажњу одређивању предмета Науке о управи у тежњи да Наука о управи проучава управу у целини. У одређивању односа Управног права и Науке о управи има више гледишта. По једнима Наука о управи проучава основна начела управе у целини а управно право проучава само позитивно право које се односи на управу; за друге Наука о управи има у виду технику делатности управе а Управно право само ону делатност управе која је регулисана правом. По трећима, предмет Науке о управи је управна делатност а предмет Управног права само организација управе. Због тешкоћа да разграниче Науку о управи и Науку управног права има гледишта која сматрају да Науку о управи и не би требало проучавати као посебну научну дисциплину, већ би она била део Политичке науке или Управног права. Међутим, владајуће је мишљење, не само у буржоаским државама већ и у социјалистичким посебно у СССР, Пољској и код нас, да Наука о управи проучава организацију и делатност управе у целини имајући у виду и ванправне делатности и односе управе и то ради постизања што боље организације и што веће ефикасности управе. С друге стране Управно право проучава организацију и делатност управе која је регулисана правом као и контролу рада управе. С тога се исправно истиче да Наука о управи одговара на питање како би требало да буде организована управа и каква би њена делатност морала бити, а Управно право проучава како је право регулисало организацију управе, њено функционисање и контролу рада управе. Још увек, и у нас и у свету, чине се напори да се што ближе одреди предмет и метод Науке о управи и њен однос са Науком управног права. Овај циљ има и књига на коју скрећемо пажњу у овом кратком приказу. После чланака и дела која су у Француској објавили L. Mehl а посебно G. Langrod, B. Gournay, J. F. Kesler, J. Siwek-Pouydesseau

појавило се и дело *Traité de science administrative*. Ово значајно дело не-сумњиво представља прекретницу у проучавању управе у Француској. Бројни колектив најистакнутијих правника, социолога, историчара и практичара Француске дали су основне појмове Науке о управи у Француској и тиме обезбедили њено самостално постојање упоредо са осталим друштвеним наукама у Француској. У овом сажетом приказу не могу се дати оцене о појединим поглављима овог дела јер готово свако поглавље представља читаву монографију која пружа обиље материјала за проучавање управе у целини и даје материјала за расправљање о појединим ставовима остављајући богатство мисли које може допринети налажењу решења за што боље организовање управе и њену што већу ефикасност. Књига је подељена у XI глава. Почев од уводног дела у коме је дат историјски развој мисли о управи у Француској, све до закључка у коме се покушава дати општа теорија управне делатности и одговор на питање куда иде управа, ово је дело значајно не само за француску Науку о управи, већ за Науку о управи уопште. Ту се налазе и ближе су одређени: предмет Науке о управи; место и однос Науке о управи са осталим друштвеним наукама; метод Науке о управи; проблем управе и друштвене средине; класификација задатака управе; различите структуре управе; положај људи који су у служби управе; функционисање управе и однос управе са грађанима; организација и методи рада управе; контрола рада управе и др.

Ово дело није значајно само по садржини која расправља о основним проблемима управе, већ и истицањем потребе да мора постојати и морал управе. Проф. Риверо који у уводу закључка овог дела истиче неопходност морала управе овај морал види у томе што циљ управе мора бити: „служба човеку”, њена средства претпостављају поштовање човекове личности. Све је то толико очигледно да се ретко и истиче, из страха да се не кажу опште познате истине”. Међутим, како даље подвлачи проф. Риверо, ћутање о овим истинама представља ризик „да се ове опште познате истине на крају забораве и постепено превагну друге истине односно техничке и прагматске” (стр. 837). Проф. Риверо с тога указује да би ваљало избећи да искључиво посвећивање пажње само анализи механизма управе, Наука о управи не наведе управу на искушење, да имајући и сувише у виду „интерес службе”, не преобрази овај интерес у познати фамозни „државни разлог” и тако се управа „одвоји од интереса који мора служити” односно престане служити у интересу „људи, садашњих и будућих, који чине заједницу. Јер, реч је о служењу. Постоји логика речи: иначе шта би етимолошки била јавна служба која не би служила, односно једна *administratio* која не служи? Развој Науке о управи био би у крајњој линији само игра духа, од бољег до горег, (стварно) арсенал где би воља власти налазила оружје, ако етика служења човеку не би била циљ акције” (стр. 838).

Сагласност са овим гледиштем окупила је цео колектив који је дао своје прилоге овом делу. У праву је проф. Ведел кад у предговору овог дела истиче да његова појава представља за Француску датум који ће се памтити и уједно отвара и указује пут за развој француске Науке о управи (стр. IX). Ово се мишљење може допунити и слободно рећи да ово дело представља појаву која не може остати незапажена не само у Француској, већ ни у свим другим земљама, без обзира на друштвено-политички систем, јер ће у овом делу свако ко се бави проучавањем управе, наћи богатство блиставе француске мисли која може допринети развоју Науке о управи уопште како би и Наука о управи и Наука управног права што више утицале на управу да поштовањем законитости и својом што бољом организацијом и што већом ефикасношћу служи човеку.